

Ei-enää-jätettä (EEJ) – mitä sillä tarkoitetaan ja miten se toteutetaan

Kasvua kiertotaloudesta -seminaari

16.2.2022

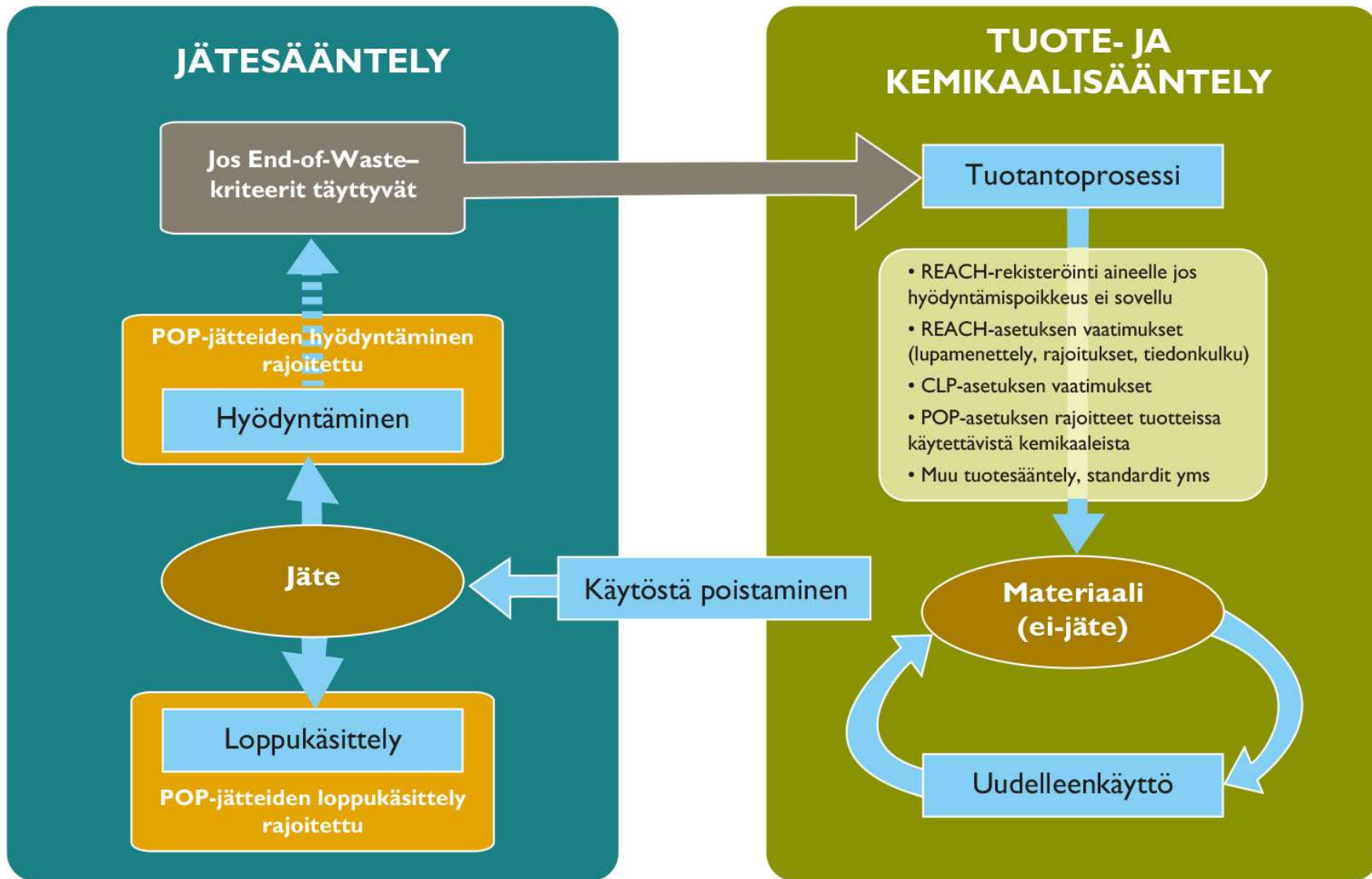
Jani Salminen

Kulutuksen ja tuotannon keskus

Haitalliset aineet –ryhmä

@JSalminenSYKE

Infograafi: Kauppi ym. (2019) Kestävä ja turvallinen kiertotalous (SIRKKU)

Sama materiaali jätteenä ja tuotteena – mitä käytännön merkitystä?

JÄTE

- Hyödyntäminen vaatii ympäristöluvan TAI tapahtuu rekisteröintimenettelyllä (MARA-asetus)
- Jätteen tuottaja/käsittelijä/luovuttaja vastaa siitä, että jätteen ominaisuudet tiedetään ja että ne vastaavat jätelainsäädännön vaatimuksia
- Jätteen haltija vastaa materiaalista sen vastaanotettuaan sisältäen mahd. ympäristövaikutukset, poistaminen (=>jättemaksu) rakenteen purun yhteydessä, tieto jätteen käytöstä kiinteistöllä

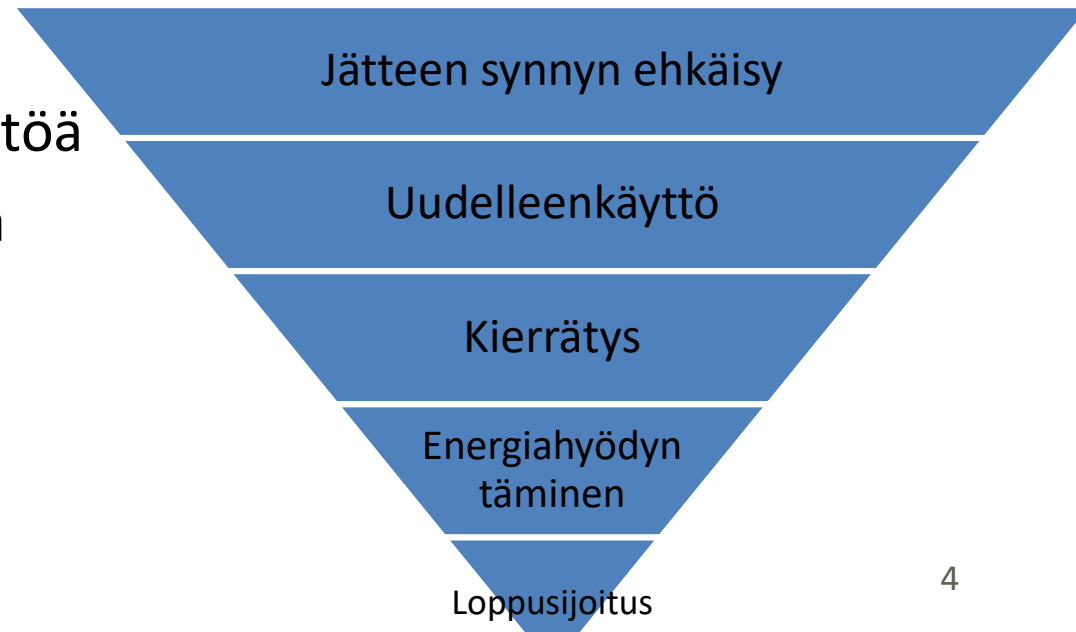
TUOTE

- Jätepohjaista tuotetta käytetään samalla tavalla kuin ei-jätepohjaista; myös samat vaatimukset ja speksit
- Valmistaja vastaa tuotteesta, sen ominaisuuksista ja laadusta

Miksi joku materiaali on jätettä?

- Jätelain mukaan *jäte on ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.*
- Jäte tulee toimittaa jätehuollon käsiteltäväksi tai loppusijoittaa (ympäristölupa) ja jätteisiin sovelletaan jäteveroa.
- Jätehierakia korostaa uudelleenkäyttöä (sen valmistelua) ja kierrätystä

Miten jäte voi palata tuotteeksi tai raaka-aineeksi?

- Jätteen luokittelun päättymisen (ei-enää-jätettä; End-of-Waste)
- Määrittelee ne ehdot (ns. arviointiperusteet), joiden täyttyessä jokin tietty jäte tai jätevirta lakkaa olemasta jätettä ja voi palata markkinoille tuotteena
- Voi tapahtua EU-tasolla > kansallisesti > tapauskohtaisesti
- Sitoo kaikkia jäsenvaltiota > sitoo kaikkia toiminnanharjoittajia Suomessa, muttei muita jäsenmaita > koskee vain yhtä toimipaikkaa/laitosta
- Suomen ensimmäinen, betonijätettä koskeva asetusta on parhaillaan ruotsinnettavana; mekaanisessa muovinkierrätyksessä valmistetun uusiomuoviraaka-aineen EEJ-asetus on valmisteilla (YM/SYKE)

Taustaa

- Komissio kehotti (2017) jäsenvaltioita valmistelemaan kansallisia EoW-asetuksia, koska komissio ei ole jatkamassa unioninlaajuisten asetusten antamista lähitulevaisuudessa
- Kansallisia EEJ-asetuksia harkitaan, jos kyseessä merkittävä materiaalivirta, jota tuottaa/valmistaa/käsittelee monta toiminnanharjoittajaa
  - Näissä tapauksissa yhdenvertaisuus ja kokonaisuutena arvioiden alhaisempi sääntelytaakka merkittäviä etuja
- Suomessa betoni-EEJ on ”ennakkotapaus”, jonka on tarkoitus toimia mallina muille vastaaville asetuksille ja myös tukea tapauskohtaista päätöksentekoa
- Koskee ympäristöluvanvaraista toimintaa – jos lupa ei edellytys, voisi kuka tahansa purkutoimintaa harjoittava ottaa arviointiperusteet käyttöön

Betoni-EEJ-asetuksen tarve ja tavoitteet

- 1) Tukea kestävän kiertotalouden valtavirtaistumista ja luoda malli kansallisille EEJ-asetuksille Suomessa
  - Jäte-tuote –rajapinta; mitä jätedirektiivi ja tuotelainsäädäntö vaativat?
  - Mitä jätteeksi luokittelun päättyminen käytännössä ja asetustekstimuodossa tarkoittavat?
- 2) Luoda menettely, jolla jätteeksi luokiteltu materiaali voidaan palauttaa tuotteena markkinoille
- 3) Sisällyttää menettelyyn toiminnanharjoittajille ja valmiille tuotteelle yhteiset pelisäännöt (yhdenvertaisuus) ja laatuvaatimukset (kestävä kiertotalous) – toiminnanharjoittajat VOIVAT ottaa arviointiperusteet käyttöön – ei vaadi lupamenettelyä eikä ole pakollista
- 4) Tehdä materiaalikohtainen riskitarkastelu, jolloin tapauskohtaista päätöksentekoa (ja siihen aina vaadittavaa riskitarkastelua) ei tarvita
- 5) Edistää korkeamman jalostusasteen materiaalihyödyntämistä ja innovaatioita
- 6) Tehdä selvä ero ”jättemaailman” (jätteenä hyödyntäminen, MARA-asetus) ja ”tuotemaailman” välille

Asetuksen rakenne

- Jätedirektiivi määrittelee reunaehdot – kansalliset asetukset on aina notifioitava komissiolle. Aine tai esine voi lakata olemasta jätettä, kun
  - 1) se on läpikäynyt hyödyntämistoimen (so. tarvittavan prosessoinnin);
  - 2) sillä on käyttötarkoitus, johon sitä käytetään yleisesti;
  - 3) sillä on markkinat tai kysyntää;
  - 4) se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten mukainen; **ja**
  - 5) sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Asetus koskee
  - 1) Sallittuja syöttöpanoksia (eli mitä jätteitä saa käyttää raaka-aineena)
  - 2) Hyödyntämistoimea (eli betonijätteen käsittelyprosessia ml. vastaanotto ja esikäsittely)
  - 3) Sallittuja käyttötarkoituksia
  - 4) Hyödyntämistoimesta saadun betonimurskeen laatua ja toiminnan laadunvarmistusta
  - 5) Vaatimustenmukaisuusilmoitusta
  - 6) Ilmoitusta viranomaiselle arviointiperusteiden käyttöönotosta sekä vuosiraportointia

Mitä asetus merkitsee toiminnanharjoittajalle?

- 1) Toiminnanharjoittajat VOIVAT halutessaan ottaa arviointiperusteet käyttöön – ei vaadi lupamenettelyä eikä ole pakollista
- 2) Kumoo ympäristöviranomaisen betonijättelelle antamat tapauskohtaiset EEJ-päätökset (jos sellaisia on)
- 3) Ei sido muita jätevaltioita – esimerkiksi naapurimaa voi pitää sinne vietyä EEJ-betonia edelleen jätteenä, jos ko. maan toimivaltainen viranomainen niin katsoo
- 4) Tekee arviointiperusteet käyttöönottaneesta toiminnanharjoittajasta aiemmasta jätteen luovuttajasta tuotteen valmistajan – materiaali siirtyy tuotevalvonnan piiriin
- 5) Ympäristöviranomainen valvoo edelleen toimintaa voimassa olevan luvan mukaisesti
- 6) Toiminnanharjoittajan tulee jatkuvasti osoittaa, että ”hyödyntämistoimesta saadun betonimurskeen” laatu täyttää raja-arvot, jotka ovat ehtona sille, että jäte-erän jätteeksi luokittelu voi päättyä – kolmannen osapuolen laadunvalvonta

Jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteet koskevat:

- Syöttöpanoksena käytettävän jätteen nimikkeitä ja laatua
  - Erotellaan jätteet syntyvän mukaan eli
    - ns. ”käyttämättömästä betonista peräisin oleva betonijäte” eli valmisbetoni ja muu betoni, jota ei ole koskaan sijoitettu rakenteeseen; epäkurantit betonituotteet
    - ns. ”käytetystä betonista peräisin oleva betonijäte” so. purkujäte
- Hyödyntämistoimea (eli prosessointia)
  - Jätteiden vastaanottotarkastus, esikäsittely ja käsittely
- Valmiin murskeen käyttötarkoituksia
  - Kiviaineksena maa-, talon- ja viherrakentamisessa ja betonituotteiden valmistuksessa sekä lannoitevalmisteena
  - Käyttämättömästä betonijätteestä valmistetulla murskeella laajemmat käyttötarkoitukset (riskiperusteisuus)

Jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteet koskevat:

- Valmiin murskeen laadunvarmistusta ja sen valvontaa
  - Valmistajalla tulee olla laadunvarmistusjärjestelmä, jonka toteutusta valvoo kolmas osapuoli
  - Tätä asetusta varten lasketut ympäristökelpoisuuskriteerit, sovellettavissa joka paikassa – ei käyttörajoitteita
  - Lisäksi täytettävä esimerkiksi lannoitelainsäädännön vaatimukset
  - **Huom! Koskee vain jätteeksi luokittelun päättymisen edellytyksiä (jätelainsäädäntö) – ei ole tuotteelta vaadittava ja siihen liittyvä ominaisuus (tuotelainsäädäntö)**

Lisäksi

- Vaatimustenmukaisuusilmoitus ja ilmoitus ympäristölupaa valvovalle viranomaiselle arviointiperusteiden käyttöönotosta
- Ympäristökelpoisuus- ja materiaalipuhtausvaatimukset (liukoisuuksia ja pitoisuuksia) asetuksen liitteissä samoin kuin näytteiden ottoon ja analysointiin liittyvät yksityiskohdat

Kiitos!

Jani Salminen

etunimi.sukunimi@syke.fi

Haitalliset aineet –ryhmä, Kulutuksen ja tuotannon keskus

Suomen ympäristökeskus

